

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 39/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen sateenkaariperheiden huomioimisesta vanhemmuuslakia uudistettaessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Bella Forsgrén /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 39/2020 vp:

Miten vanhemmuuslain valmistelun yhteydessä otetaan sateenkaariperheiden moninaisuus huomioon ja

miten hallitus varmistaa, ettei vanhempien transtausta tule ilmi tilanteessa, jossa käytetään väestörekisterin tietoja vanhemmuudesta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan on kirjattu kaksi kysymyksessä sivuttua lainvalmisteluhanketta: äitiys- ja isyyslakien yhdistäminen vanhemmuuslaiksi ja sukupuolen vahvistamista koskevan lain valmistelu. Näistä ensimmäinen kuuluu oikeusministeriön hallinnonalalle ja jälkimmäinen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Hankkeilla on sateenkaariperheiden osalta useita yhtymäkohtia.

Keskeisin yhtymäkohta sateenkaariperheisiin liittyy transsukupuolisten henkilöiden vanhemmuuden sääntelyyn. Asiasta keskusteltiin jo vuonna 2018, kun eduskunta käsitteli kansalaisaloitetta äitiyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (KAA 3/2016 vp). Asiaan liittyvässä mietinnössään lakivaliokunta totesi, että transsukupuolisten henkilöiden vanhemmuutta koskevat säännökset eivät sisälly äitiyslakia koskevaan kansalaisaloitteeseen, mutta tähän liittyvät erityiskysymykset on perusteltua ja tarkoituksenmukaista ratkaista erikseen siinä yhteydessä, kun sosiaali- ja terveysministeriössä arvioidaan transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain (563/2002) muutostarpeita (LaVM 1/2018 vp, s. 5).

Transsukupuolisten henkilöiden vanhemmuutta koskevaa sääntelyä ja tähän liittyviä sääntelyvaihtoehtoja on lakivaliokunnan antaman ohjeistuksen mukaisesti tarkasteltu osana translakiuudistusta. Tämä on perusteltua siitä syystä, että transhenkilöiden vanhemmuutta koskevalla sääntelyllä on luonnollinen yhteys translain lisääntymiskyvyttömyysedellytyksen poistamiseen. Lisäksi oikeusministeriön saaman tiedon mukaan translainsäädännön uudistaminen on tarkoitus toteuttaa nopeammassa aikataulussa kuin mikä vanhemmuuslakihankkeessa on mahdollista.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 39/2020 vp

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman transslainsäädännön uudistamisen valmistelutyöryhmän toimikausi päättyi 31.1.2020. Vaihtoehtoja transsukupuolisten henkilöiden vanhemmuuden sääntelemiseksi ja tätä koskeviksi väestökisterimerkinnöiksi on tarkasteltu tarkemmin työryhmän loppuraportissa. Translakiuudistuksen jatkoaikataulusta ja toteuttamisesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö.

Muiden kuin transsukupuolisten henkilöiden vanhemmuutta koskevia säännöksiä valmistellaan oikeusministeriössä osana uutta äitiys- ja isyyslait yhdistävää vanhemmuuslakia. Äitiyslaki (253/2018) sisältää jo nykyisellään säännökset naisparin vanhemmuudesta. Muiden sateenkaari-perheiden tarpeet otetaan huomioon siinä määrin kuin se on valmisteltavan lain peruslähtökohdat huomioon ottaen mahdollista. Tulevan vanhemmuuslain peruslähtökohtiin kuuluu muun muassa se, että lapsella voi jatkossakin olla kaksi oikeudellista vanhempaa ja vanhemmuus kirjataan edelleenkin joko isyytenä tai äitiytenä kuitenkin niin, että isä tai äitejä voi olla kaksi.

Vanhemmuuslain valmistelussa otetaan huomioon myös eduskunnan lakivaliokunnan ehdotus sen selvittämiseksi, että naisparin hedelmöityshoidoissa voitaisiin käyttää myös sellaisia siittiöitä, joiden luovuttaja voidaan vahvistaa lapsen isäksi. Tavoitteena on, että luonnos valmistuu kesällä 2020, minkä jälkeen se lähetetään lausuntokierrokselle. Saadun lausuntopalautteen perusteella esitys jatkovalmistellaan ja tarkoitus on, että se saadaan eduskunnan käsiteltäväksi keväällä 2021.

Helsingissä 5.3.2020

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson